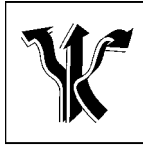

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

МАУП

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА
дисципліни
“ФІЛОСОФІЯ ПОЛІТИКИ”
(для магістрів)

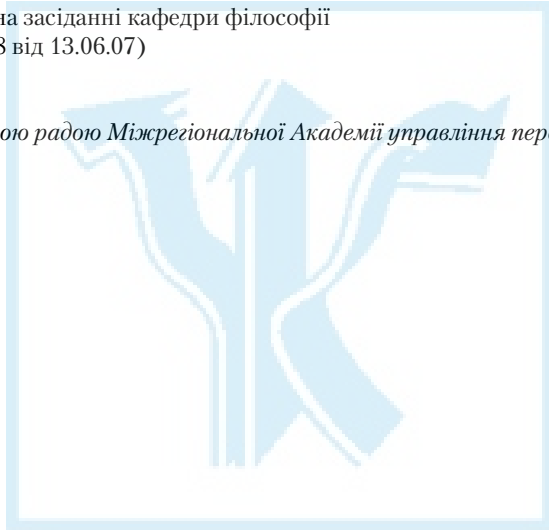
МАУП

Київ 2007

Підготовлено викладачем кафедри філософії *Т. П. Глушко*

Затверджено на засіданні кафедри філософії
(протокол № 8 від 13.06.07)

Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом

Глушко Т. П. Навчальна програма дисципліни “Філософія політики”
(для магістрів). — К.: МАУП, 2007. — 16 с.

Навчальна програма містить пояснювальну записку, тематичний план, зміст дисципліни “Філософія політики”, питання для самоконтролю, теми контрольних робіт, а також список літератури.

© Міжрегіональна Академія
управління персоналом (МАУП), 2007

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Навчальна дисципліна “Філософія політики” є нормативним курсом для підготовки студентів зі спеціальності “Політологія міжнародних відносин”. Курс присвячено ґрунтовному аналізу сутнісних вимірів політичної сфери соціальної діяльності, що сприятиме поглибленню соціально-філософської підготовки студентів.

Вивчення курсу дає змогу слухачам отримати знання про формування та історичний розвиток філософії політики і сформувати уявлення про основні сучасні концепції філософсько-політичного знання.

Основні мета й завдання курсу “Філософія політики” у процесі підготовки спеціаліста вищої кваліфікації:

- ознайомити з понятійно-категоріальним апаратом та основними дефініціями філософії політики;
- розкрити методологічні особливості та основні функції філософії політики як галузі гуманітарного знання;
- ознайомити зі змістом і структурою сучасного філософсько-політичного знання;
- сформувати уміння та навички творчого використання категорій філософсько-політичного знання у дослідницькій діяльності.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН *дисципліни* **“ФІЛОСОФІЯ ПОЛІТИКИ”**

№ пор.	Назва змістового модуля і теми
1	2
	Змістовий модуль I. Філософія політики: зміст, методологія, функції
1	Об’єкт, предмет і категоріальний апарат філософії політики
2	Історія розвитку та основні етапи становлення філософії політики
3	Методологічна основа та головні функції філософії політики

1	2
4	Змістовий модуль II. Політика і влада: сучасні концепції філософсько-політичного знання Політична влада як соціальний інститут, її форми та легітимація Суспільна ідеологія і політична влада. Політичні міфи Політична комунікація та політична культура. Політика і мораль Психологічні засади політичного впливу. Масове суспільство і політичні технології Геополітика: філософський вимір
Разом годин: 81	

ЗМІСТ
дисципліни
“ФІЛОСОФІЯ ПОЛІТИКИ”

Змістовий модуль I. Філософія політики: зміст, методологія, функції

Тема 1. Об’єкт, предмет і категоріальний апарат філософії політики

Політика як вид соціальної діяльності та об’єкт філософського аналізу. Поняття “політичне” та його межі. Становлення політичної свідомості у контексті розвитку людської духовності. Структура та рівні політичного життя суспільства. Маса, нації, класи, соціальні інститути, особистість як суб’єкти політики.

Філософія політики у системі наук про суспільство. Філософія політики, політична філософія та політологія. Основні категорії філософсько-політичного знання. Політика і влада. Політична система. Політична ідеологія. Правова держава. Громадянське суспільство. Політична культура.

Література [3; 4; 10–12; 20; 40; 60; 61; 79; 81–83]

Тема 2. Історія розвитку та основні етапи становлення філософії політики

Соціально-політичні ідеї Стародавнього Китаю: філософський аспект. Теорія ідеальної держави Платона. Політичні погляди Арісто-

теля. Тома Аквінський та його коментарі до Арістотелевої політики. Політико-правова теорія Ш. Монтеस्क'є. Теорія “суспільного договору” Дж. Локка та Ж.-Ж. Руссо. Т. Гоббс про політичні повноваження держави. Філософсько-політична концепція Н. Макіавеллі.

Теорія вічного миру у філософській системі І. Канта. “Філософія права” Г. Гегеля. “Воля до влади” у концепції Ф. Ніцше. “Політика як покликання та професія” (М. Вебер). Концепція “відкритого” суспільства К. Поппера. Філософія влади М. Фуко. Політична топологія П. Бурдьє. Політична антропологія Е. Канетті. Х. Арендт про витоки тоталітаризму. Ліберальні та тоталітарні політичні теорії.

Література [1; 2; 9; 13; 14; 26–29; 37; 39; 41; 42; 44; 51; 52]

Тема 3. Методологічна основа та основні функції філософії політики

Методологічні особливості філософії політики. Співвідношення філософії політики із політичною філософією: методологічний аспект. Форми політичної раціональності. Філософія про нормативно-ціннісний аспект політики.

Соціально-аналітичний потенціал філософії політики. Системний і структурно-функціональний методи у філософії політики. Онтологічний, гносеологічний, аксіологічний і праксеологічний аспекти філософії політики. Теоретична, методологічна, практична та прогностична функції філософсько-політичного знання.

Література [10–12; 40; 60; 61; 77; 79; 83]

Змістовий модуль II. Політика і влада: сучасні концепції філософсько-політичного знання

Тема 4. Політична влада як соціальний інститут, її форми та легітимація

Політична свідомість: структура та рівні. Політика і суспільна ієрархія. Суб'єкт і об'єкт влади. Динаміка розвитку політичної свідомості: від політичного реалізму до постмодерністського політичного дискурсу. Сучасні концепції влади. Форми політичної влади. Типологія політичних систем.

Розуміння влади у марксизмі. Психологічні теорії про феномен влади. Політична антропологія про зміст і сутність влади.

Структуралістський і постструктуралістський дискурс влади. Політика і влада в інформаційному суспільстві. Символічна влада. Влада і техніка. Легальність і легітимність влади.

Література [7; 16; 18; 21–25; 31; 32; 37; 54; 66; 76–78]

Тема 5. Суспільна ідеологія і політична влада. Політичні міфи

Суспільна ідеологія: зміст, сутність і соціальне значення. Природа ідеократії: словесний фетишизм та “ідеологічна” людина. Техніки ідеологічної влади: індоктринації, демагогія, примітивізація свідомості та ін.

Міф як феномен сучасної політики. Політичні міфи: зміст, сутність і соціальне значення. Функції політичних міфів. Міф та утопія як інструменти політичної влади: міф як спосіб осмислення історії, утопія як спосіб проектування майбутнього.

Література [2; 15; 30; 35; 43; 76–78; 84]

Тема 6. Політична комунікація та політична культура. Політика і мораль

Політичні інститути і соціальне спілкування. Держава як політичний інститут. Мова і політична влада. Політика як мова. Мова влади як засіб ідеологічної техніки та соціальної терапії. Філософсько-політичний дискурс комунікативної прагматики. Ідеальна та реальна комунікативні спільноти. Філософія консенсусу: П. Рікер про роль мови у політиці. ЗМІ як засіб маніпуляції суспільною свідомістю.

Аксіологія у політиці. Співвідношення політики і моралі. Історичні долі ідеї справедливості. Поняття “політичної культури”. Політична культура і влада. Політична культура і політична поведінка громадян. Структура та функції політичної культури.

Література [17; 19; 38; 48; 49; 58; 63]

Тема 7. Психологічні засади політичного впливу. Масове суспільство і політичні технології

Маса та способи її формування. Маси і політичні еліти. Х. Ортега-і-Гассет про повстання мас. Маса і влада в концепції Е. Канетті. С. Московічі про масове суспільство. Політична свідомість і public

relations. Політика і психологія мас. Психологія мас і політична система. Імідж і влада.

Поняття “політичних технологій”. “Чорні” та “білі” політичні технології. Соціально-практичне значення політичних технологій.

Література [6; 8; 15; 24; 25; 36; 39; 45–47; 57; 59]

Тема 8. Геополітика: філософський вимір

Політична географія і геополітика. Держава та її територія. Природні умови в житті суспільства. Політичний простір. Концепція географічного детермінізму (Ж. Боден, Ш. Монтеск'є, Т. Бокль). Геополітичні ідеї у “Політичній географії” Ф. Ратцеля. Історія розвитку геополітики, сучасне бачення її сутнісних вимірів. Економічні аспекти геополітики. Геополітичне майбутнє України та її національні інтереси.

Література [9; 33; 53; 71; 75; 85]

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Політика як об'єкт філософського аналізу.
2. Об'єкт і предмет філософії політики.
3. Філософія політики у системі наук про суспільство.
4. Філософія політики і політична філософія.
5. Філософія політики і політологія.
6. Філософія політики і філософія права.
7. Філософія політики і соціальна філософія.
8. Філософія політики та соціологія політики.
9. Основні категорії філософії політики.
10. Функції філософії політики.
11. Основні етапи розвитку філософії політики.
12. Філософсько-політичні ідеї Стародавнього Сходу.
13. Антична філософія про політику.
14. Теорія ідеальної держави Платона.
15. “Політика” Арістотеля. Основні ідеї.
16. Філософсько-політичні ідеї доби Середньовіччя та Відродження.
17. Тома Аквінський про “Політику” Арістотеля.
18. Соціальні утопії Т. Мора і Т. Кампанелли.

19. Філософсько-політичні ідеї Нового часу. “Нова Атлантида” Ф. Бекона.
20. Теорія суспільного договору (Дж. Локк і Ж.-Ж. Руссо).
21. Соціально-політична теорія Т. Гоббса.
22. Класична німецька філософія про політику.
23. Філософсько-політичні ідеї І. Канта. Теорія вічного миру.
24. Філософсько-політичні ідеї Г. Гегеля.
25. Соціально-політична концепція марксизму.
26. “Воля до влади” як основний концепт філософії Ф. Ніцше.
27. Сутність політичної діяльності за М. Вебером.
28. Соціально-політична концепція К. Поппера.
29. Політична антропологія Е. Канетті.
30. П. Рікер про мову політики.
31. В. Райх про політику і масову психологію.
32. Філософія влади М. Фуко.
33. Політична топологія П. Бурдьє.
34. Філософсько-політичні погляди Х. Арендт.
35. Ф. Фукуяма про кінець історії.
36. Е. Тоффлер про нову парадигму влади.
37. С. Хантігтон про перетворення світового порядку.
38. Політичний лібералізм: філософське обґрунтування.
39. Політичні особливості тоталітарних і ліберальних систем.
40. Політика і влада: співвідношення понять. Політична влада.
41. Легальність і легітимність влади.
42. Психологічні засади політичного впливу.
43. Політична свідомість і політична ідеологія.
44. Соціальне значення політичних міфів.
45. Політика і політичні технології.
46. Політика і мораль. Аксиологічні засади політики.
47. Політична мораль і моральна політика: реальність чи утопія.
48. Зміст, сутність, структура і соціальне значення політичної культури.
49. Влада і політична культура.
50. “Правова держава” та “громадянське суспільство”: співвідношення понять.
51. Політична лінгвістика як засіб маніпуляції суспільною свідомістю.

52. Політична свідомість: ідеологія та міфологія.
53. Сутність і структура політичної ідеології.
54. Політичні міфи: джерела формування та соціальні функції.
55. Феномен масового суспільства. Маси і влада.
56. Політична влада та Public relation.
57. Концепція географічного детермінізму як основа формування геополітики.
58. Геополітика: філософський вимір.
59. Політична географія та геополітика.
60. Соціально-практичне значення філософії політики.

ТЕМИ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ

1. Філософія політики: зміст, сутність, соціально-практичне значення.
2. Філософія політики і політична філософія: методологічні особливості.
3. Розвиток і становлення філософії політики: основні етапи.
4. Філософсько-політичні концепції античності: порівняльний аналіз.
5. “Держава” Платона: реалізм чи утопія?
6. Історичне значення “Політики Арістотеля”.
7. Теорія суспільного договору Дж. Локка і Ж.-Ж. Руссо: спільне і особливе.
8. Філософсько-політичні концепції Т. Гоббса та Дж. Локка: порівняльний аналіз.
9. Історичне значення філософсько-політичних ідей Н. Макіавеллі.
10. Т. Мор і Т. Кампанелла як творці соціальної утопії.
11. Теорія вічного миру І. Канта: актуальність чи утопічність?
12. Політика: покликання та професія (за М. Вебером).
13. Соціально-політична концепція марксизму: адекватність радянської інтерпретації.
14. Обґрунтування К. Поппером теорії “відкритого суспільства”.
15. Е. Канетті про владу як феномен масового суспільства.
16. Х. Арендт про витоки тоталітаризму.

17. Філософія влади у М. Фуко.
18. Політика і мова у філософії П. Рікера.
19. Аналіз політичної сфери в комунікативній філософії (К. О. Аппель, Ю. Габермас).
20. Філософсько-політичний зміст досліджень Ф. Фукуями.
21. Філософсько-політичні ідеї Е. Тоффлера.
22. Філософський аналіз політики у С. Хантінгтона.
23. Політика і влада: співвідношення понять. Сучасні концепції влади.
24. Ідеологія та міфологія у структурі політичної свідомості.
25. Політика і мораль. Політична культура: зміст, сутність, соціальне значення.
26. Тоталітарні та ліберальні суспільства: соціальна ефективність.
27. Громадянське суспільство: зміст, сутність і соціально-політичне значення.
28. Роль і значення психології у філософії політики.
29. Public relation: зміст, сутність, соціальне значення.
30. Соціально-практичне значення геополітики.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Основна

1. *Арістотель*. Політика — К.: Основи, 2003.
2. *Арендт Х.* Истоки тоталитаризма. — М.: ЦентрКом, 1996.
3. *Баталов Э. Я.* Политическое — слишком человеческое // Полис. — 1995. — № 5.
4. *Баталов Э. Л.* Топология политических отношений // Полис. — 1995. — № 2.
5. *Бжезинский З.* Великая шахматная доска (Господство Америки и его геостратегические императивы). — М.: Междунар. отношения, 1998.
6. *Богданов Е. Н., Зазыкин В. Г.* Психологические основы “публик рилейшнз”. — СПб.: Питер, 2003.
7. *Болл Т.* Власть // Полис. — 1993. — № 5.
8. *Варій М. Й.* Політико-психологічні передвибірні та виборчі технології. — К.: Ніка-Центр, 2003.

9. Вебер М. Политика как призвание и профессия // М. Вебер. Избр. произведения. — М.: Прогресс, 1990.
10. Гаджиев К. С. Политическая философия: формирование и сущность // Вопросы философии. — 1995. — № 7.
11. Гаджиев К. С. Политическая философия. — М.: Экономика, 1999.
12. Гаєвський Б. А. Філософія політики. — К.: Вища шк., 2005.
13. Гегель Г. В. Ф. Философия права. — М.: Мысль, 1990.
14. Гоббс Т. Левіафан, або Суть, будова і повноваження держави церковної та цивільної. — К.: Дух і Літера, 2000.
15. Гусейнов Г. Ложь как состояние сознания // Вопр. философии. — 1989. — № 11.
16. Діденко Н. Г. Управління, влада, держава: філософські аспекти взаємодії / Донецький держ. ун-т управління. — Донецьк: ДонДУУ, 2005.
17. Державність, мораль і засоби масової інформації: Матеріали наук.-практ. конф., 7–9 серпня 2000 р. — Луцьк: Надстир'я, 2000.
18. Десярев А. А. Политическая власть как регулятивный механизм социального общения // Полис. — 1996. — № 3.
19. Єрмоленко А. М. Комунікативна практична філософія. — К.: Лібра, 1999.
20. Ильин М. В., Коваль Б. И. Что есть политика и что — наука о политике // Полис. — 1991. — № 4.
21. Ильин М. В., Мельвиль А. Ю. Власть // Полис. — 1997. — № 6.
22. Исаев И. А. Власть и закон в контексте иррационального: Очерки по философии политики и права. — М.: Юрист, 2006.
23. Калініченко М. Влада громадянського суспільства. — Суми: Універ. кн., 2006.
24. Канетті Е. Маса і влада — К.: Вид. дім “Альтернативи”, 2001.
25. Канетті Э. Масса и власть — М.: Ad Marginem, 1997.
26. Кирилюк Ф. М. Політологія Нової доби: Посібник. — К.: Вид. центр “Академія”, 2003.
27. Кирилюк Ф. М. Політологія Ренесансу: Навч. посіб. — К.: Знання, 2000.
28. Кирилюк Ф. М. Політологія Середньовіччя: Навч. посіб. — К.: Тов-во “Знання” України, 2000.

29. *Кирилюк Ф. М.* Стародавня політологія: Навч. посіб. — К.: Знання України, 2000.
30. *Кравченко И. И.* Политическая мифология: вечность и современность // *Вопр. философии.* — 1999. — № 1.
31. *Ледяев В. Г.* Власть: концептуальный анализ // *Полис.* — 2000. — № 1.
32. *Ледяев В. Г.* Формы власти: типологический анализ // *Полис.* — 2000. — № 2.
33. *Мадіссон В. В., Шахов В. А.* Сучасна українська геополітика — К.: Либідь, 2003.
34. *Макиавеллі Н.* Флорентійські хроніки: Державець — К.: Основи, 1998.
35. *Матц У.* Идеологии как детерминанты политики в эпоху модерна // *Полис.* — 1992. — № 1–2.
36. *Московичи С.* Век толп. — М.: Центр психологии и психотерапии, 1998.
37. *Ницше Ф.* Воля к власти. Опыт переоценки всех ценностей. — М.: Культурная революция, 2005.
38. *Оболонский А. В.* Мораль и право в политике и управлении — М.: ГУ ВШЭ, 2006.
39. *Ортега-и-Гассет Х.* Восстание масс // *Вопр. философии.* — 1989. — № 3,4.
40. *Панарин А. С.* Философия политики — М.: Новая шк., 1996.
41. *Платон.* Государство // *Платон. Собр. соч.: В 3 т.* — М.: Мысль, 1972 — Т. 3, ч. 1.
42. *Платон.* Политик // *Платон. Собр. соч.: В 3 т.* — М.: Мысль, 1972. — Т. 3, ч. 3.
43. *Плуцер-Сарно А.* “Ритуал” и “миф” в современной политике // *Логос.* — 2000. — № 2.
44. *Потпер К.* Открытое общество и его враги: В 2 т. — К.: Ника-Центр, 2005.
45. *Порфімович О. Л.* Імідж і влада. — К.: Дакор, 2007.
46. *Почепцов Г.* Имиджмейкер. Паблік рилейшнз для политиков и бизнесменов. — К.: РА Губерникова, 1995.
47. *Райх В.* Психология масс и фашизм. — СПб.: Универ. кн., 1997.

48. *Рікер П.* Насильство та мовлення / П. Рікер. Навколо політики. — К., 1995.
49. *Рікер П.* Мова політики і риторики / П. Рікер. Навколо політики. — К., 1995.
50. *Рікер П.* Мораль, етика, політика / П. Рікер. Герменевтика, етика, політика. — М., 1995.
51. *Рубин В. А.* Личность и власть в Древнем Китае: Собр. тр. — М.: Издат. фирма “Восточная лит.” РАН, 1999.
52. *Руссо Ж.-Ж.* Об общественном договоре. Трактаты. — М.: КАНОН-пресс, 1998.
53. *Тихонравов Ю. В.* Геополитика: Учеб. пособие. — М.: ЗАО “Бизнес-школа “Интел-Синтез”, 1998.
54. *Тоффлер Е.* Новая парадигма власти: Знания, богатство и сила — Х.: Акта, 2003.
55. *Фуко М.* Наглядати і карати. Народження в'язниці. — К.: Основи, 1998.
56. *Фукуяма Ф.* Сильное государство. Управление и мировой порядок в XXI веке. — М.: АСТ, 2006.
57. *Хевеши М. А.* Политика и психология масс // Вопр. философии. — 1999. — № 12.
58. *Ушакин С. А.* Речь как политическое действие // Полис. — 1995. — № 5.
59. *Шейнов В. П.* Пиар “белый” и “черный”: Технология скрытого управления людьми. — М.: ООО “АСТ”, 2005.
60. *Філософія політики:* Короткий енцикл. словник — К.: Знання України, 2002.
61. *Філософія політики:* Хрестоматія: У 4 т. — К.: Знання України, 2003.

Додаткова

62. *Адорно Т.* К логике социальных наук // Вопр. философии. — 1992. — № 10.
63. *Апресян Р. Г.* Сила и насилие слова // Человек. — 1997. — № 5.
64. *Арендт Х.* Viva activa, или о деятельной жизни. — СПб.: Алетейя, 2000.
65. *Барт Р.* Мифологии. — М.: Изд-во им. Сабашниковых, 1996.

66. *Бергер П., Лукман Т.* Социальное конструирование реальности. Трактат по социологии знания. — М.: Медиум, 1995.
67. *Бодрийяр Ж.* Общество потребления: Его мифы и структуры — М.: Республика; Культурная революция, 2006.
68. *Бодрийяр Ж.* Символический обмен и смерть — М.: Добросвет, 2000.
69. *Бурдье П.* Социология политики. — М.: Socio-Logos, 1993.
70. *Гидденс Э.* Последствия модернити // Новая постиндустриальная волна на Западе: Антология. — М.: Academia, 1999.
71. *Гор А.* Земля на чаше весов. В поисках новой общей цели // Новая постиндустриальная волна на Западе: Антология. — М.: Academia, 1999.
72. *Дебор Ги.* Общество спектакля. — М.: Логос, 2000.
73. *Донченко О. А., Романенко Ю. В.* Архетипи соціального життя і політика: Глибинні регулятиви психополітичного повсякдення. — К.: Либідь, 2001.
74. *Кастельс М.* Информационная эпоха: экономика, общество и культура. — М.: ГУ ВШЭ, 2000.
75. *Манойло А. В., Петренко А. И., Фролов Д. Б.* Государственная информационная политика в условиях информационно-психологической войны. — М.: Горячая линия-Телеком, 2003.
76. *Маффесоли М.* Околдованность мира или божественное социальное // Социологос. — 1991. — Вып. 1.
77. *Почепцов Г.* Тоталитарный человек: Очерки тоталитарного символизма и мифологии. — К.: Глобус, 1994.
78. *Соколов В. Н., Ханеев С. Е.* Власть. Политика. Массы. — Одесса: Маяк, 2002.
79. *Толстоухов А. В.* Філософія демократії: Есе. — К.: Ін-т стратегічної політики, 2005.
80. *Хантингтон С.* Столкновение цивилизаций и преобразование мирового порядка // Новая постиндустриальная волна на Западе: Антология. — М.: Academia, 1999.
81. *Хефф О.* Политика, право, справедливость. — М.: Гнозис, 1994.
82. *Человек, политика, психология (круглый стол) //* Вопр. философии. — 1995. — № 4.

83. *Шмитт К.* Понятие политического // Вопр. социологии. — 1992. — № 1.
84. *Эдельман О.* Легенды и мифы Советского Союза // Логос. — 1999. — № 5.
85. *Яценко Б. П., Стафійчук В. І., Брайчевський Ю. С. та ін.* Політична географія і геополітика. — К.: Либідь, 2007.

ЗМІСТ

Пояснювальна записка.....	3
Тематичний план дисципліни “Філософія політики”.....	3
Зміст дисципліни “Філософія політики”.....	4
Питання для самоконтролю.....	7
Теми контрольних робіт.....	9
Список літератури.....	10

Відповідальний за випуск *А. Д. Вегеренко*
Редактор *Т. М. Тележенко*
Комп'ютерне верстання *М. М. Соколовська*

Зам. № ВКЦ-3247
Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП)
03039 Київ-39, вул. Фрометівська, 2, МАУП